

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

РУСИНЮК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 351:061.2:323.2

**МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У
ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ - 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ВОЙТОВИЧ Радмила Василівна,
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України, ректор.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
ОЛІЙНИК Наталія Іванівна,
Національна академія державного управління
при Президентові України, завідувачка кафедри
економічної політики та врядування;

кандидат наук з державного управління
БАШТАННИК Алла Григорівна,
Національна школа суддів України,
заступник директора Дніпровського
регіонального відділення.

Захист відбудеться *10 липня 2020 року о 12-й годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17.

Автореферат розісланий *05 червня 2020 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. З. Масик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Держава є не лише адміністративним апаратом, який опікується комплексом публічних справ, не лише системою офіційних установ та організацій, які перебувають під певним підпорядкуванням, але й виступає контрагентом громадськості. Що стосується характеру взаємодії між державою та громадянським суспільством, то значну роль відіграє стан та активність суспільства, яке здійснює вплив на авторитетність та легітимність державної влади. В державі, яка розбудовується на конституційних засадах, основним суб'єктом державотворення є саме народ. Суб'єктність громадян забезпечує не тільки законодавство, засади ринкової економіки, а й свобода особистості, яка має розвинене відчуття власної гідності, є частиною структурованого суспільства. Спираючись на ці постулати, в нашій країні формуються незалежні громадські об'єднання, що виражають від імені народу думку громадськості. Саме громадській спільноті належить право легітимізувати державну владу. Отже, при демократичному врядуванні держава повинна бути зацікавлена щодо налагодження ефективної взаємодії з громадськістю з метою формування публічної політики України.

Громадські об'єднання, використовуючи можливість участі у публічних обговореннях, мають змогу контролювати та легітимізувати владну систему, а також розв'язувати конфліктні ситуації у даній сфері. У рамках формування громадянського суспільства громадянська позиція полягає у відстоюванні власного внутрішньодержавного інтересу. В свою чергу, така позиція передбачає узгодження власних інтересів із суспільними.

Головним механізмом взаємодії громадських об'єднань та влади у формуванні публічної політики є громадська участь, за допомогою якої проявляється спроможність громади до самостійної організації та залучення до розбудови суспільного самоврядування. При цьому розвиток громадських об'єднань актуалізується завдяки можливості вільного асоціювання та добровільного здійснення відповідних політичних установок.

Вагомий внесок у розробку проблематики формування публічної політики зробили: С. Борисевич, О. Валевський, Р. Войтович, П. Ворона, В. Гошовська, О. Дем'янчук, Н. Діденко, Г. Дмитренко, Н. Конон, О. Лазарева, М. Лахижа, О. Линдюк, В. Нанівська, Л. Новак-Каляєва, А. Рачинський, І. Рейтович, В. Рижих, С. Ситник, В. Тертичка, С. Телешун, С. Чукут, Н. Шматко, Н. Ярош та інші.

Особливості розвитку громадянського суспільства висвітлені у працях М. Віхляєва, Н. Дачія, В. Дементова, Є. Додіної, В. Дрешпака, І. Дробуша, Т. Журенюка, Ю. Завгороднього, В. Коробова, О. Мороз, І. Рачинської, У. Рамазанової, В. Романіва, В. Степаненка, І. Темех, В. Чорної та ін.

Характеристиці взаємодії публічної влади та третього сектора присвячували праці таких науковців, як: В. Бебик, М. Бондаренко, А. Буханевич, Л. Ємець, Г. Зеленько, Н. Ільченко, О. Кудіна, В. Новак, О. Пухкал, Н. Ротар, О. Солонтей, Л. Усаченко, В. Ундір, І. Чеховська, Д. Чумаков, О. Червякова, Я. Ярош та ін.

Разом з тим, подальший розвиток публічної політики потребує розробки та наукового обґрунтування особливостей застосування механізмів участі громадських

об'єднань у формуванні публічної політики в Україні, що зумовило вибір теми, мету та завдання наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилось у межах науково-дослідних тем кафедри публічного управління та адміністрування ІПК ДСЗУ «Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії» (державний реєстраційний номер 0118U005266) «Дослідження проблематики розвитку прямих форм демократії в Україні в умовах децентралізації» (державний реєстраційний номер №01118 U 003560). Результати дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в розроблених завданнях для практичних занять навчальних дисциплін «Формування та реалізація публічної політики», «Загальні засади місцевого самоврядування в Україні», «Інституціональне та правове забезпечення публічного управління» освітньо-професійної програми підготовки другого освітнього рівня «магістр» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертації є теоретико-методологічне обґрунтування особливостей застосування механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності у даній сфері.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- охарактеризувати громадські об'єднання як об'єкт формування публічної політики;
- дослідити сутність та структуру публічної політики;
- визначити особливості впливу громадських об'єднань на публічну політику;
- дослідити сучасні механізми участі громадських об'єднань у процесі вироблення публічної політики;
- проаналізувати поточний стан реалізації механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та виокремити проблеми у даній сфері;
- запропонувати шляхи удосконалення нормативно-правового забезпечення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні;
- розглянути поняття громадських слухань як ефективний інструмент участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Об'єкт дослідження – система відносин держави та громадськості у процесі формування публічної політики.

Предмет дослідження – реалізація механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу – для деталізації об'єкта дослідження; узагальнення – для розкриття теоретико-методологічних засад механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики; порівняльний метод та систематизації – для вивчення нормативно-правового забезпечення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики; системний метод – для розкриття концептуальних основ участі

громадських об'єднань у формуванні публічної політики; логічний, діалектичний, метод узагальнення, комплексного і системного підходів – для вдосконалення понятійного апарату дослідження; статистичного аналізу, порівняння та узагальнення – при дослідженні особливостей державного управління процесами участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики; графічний – для наочного зображення тенденцій розвитку досліджуваних явищ; метод моделювання – для розроблення напрямків удосконалення механізму участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики; абстрактно-логічний метод – для теоретичного узагальнення й формулювання висновків та пропозицій.

Методологічною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, офіційні публікації міжнародних організацій.

Інформаційну та емпіричну базу дослідження становили нормативні документи органів державної та регіональної влади, статистичні та соціологічні дані, матеріали, опубліковані в періодичних виданнях та мережі «Інтернет».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні особливостей застосування механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності у даній сфері.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну, конкретизовано в таких наукових положеннях:

уперше:

– запропоновано механізм удосконалення взаємодії влади та громадських об'єднань у формуванні публічної політики, результатом якого є залучення громадськості до процесу формування ефективної та взаємоузгодженої, результативної публічної політики шляхом використання такого інструмента взаємодії влади та громади, як громадські слухання та запропоновано запровадити електронні громадські слухання як додаткову інноваційну форму використання громадських слухань для того, щоб підвищити ефективність і результативність взаємодії між суб'єктами державної політики та третім сектором та оптимізувати алгоритм формування та реалізації публічної політики засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;

удосконалено:

– підхід до ідентифікації категорії «громадські об'єднання», які є добровільними, некомерційними об'єднаннями, до котрих належать фізичні та/чи юридичні особи приватного права, що створюються згідно з установленим законодавством порядком на базі єдності цілі для здійснення та захисту прав і свобод, забезпечення інтересів суспільного, в т. ч. економічного, соціального, культурного, екологічного та іншого характерів;

– трактування публічної політики у всьому різноманітті свого прояву являє собою широке коло процесів і явищ; по-перше, вона являє собою особливу якість державного управління, яка все більше орієнтується на засади постбюрократизму, тобто ґрунтується на відмові від традиційного ієрархічного ладу на користь побудови горизонтальної моделі партнерських відносин, кооперування, до розвитку нового державного менеджменту, що виключає жорсткі вертикальні форми «панування – підпорядкування» (на це були націлені всі адміністративні реформи, що проводилися

в сучасному світі наприкінці ХХ століття); по-друге, активну громадянську участь і відповідні процедури в ухваленні владних рішень; по-третє, розробку з громадською участю різного роду програм для вирішення проблем, які виникають у суспільстві, і так само соціальні технології їх реалізації; по-четверте, вона охоплює процес двосторонньої комунікації різноманітних громадських груп, вибудовуючись здебільшого симетрично, в діалоговому режимі;

- визначення поняття механізму громадської участі, який є постійним процесом взаємодії та взаємовідносин між громадянами та органами влади щодо вирішення або ухвалення необхідних управлінських рішень;

- аналіз ознак громадських об'єднань як суб'єктів публічної політики, серед яких виділено: інституційний базис громадянського суспільства; форму реалізації громадянської активності; добровільне об'єднання; самоврядне формування; носить некомерційний характер; створене за ініціативою громадян або їхніх об'єднань; сформовані на основі спільності інтересів для досягнення суспільно корисних цілей (переважно духовно-культурного та (або) політичного характеру) і здійснення спільної діяльності відповідно до обраної програми, передбаченої його статутом;

- систематизацію принципів діяльності громадських об'єднань як суб'єктів вироблення публічної політики, основними з яких є: принцип законності створення та діяльності громадських об'єднань; принцип верховенства законодавчих актів над положеннями статутів громадських об'єднань; принцип рівності всіх громадських організацій, спілок перед законом; принцип єдності законності; принцип неприпустимості відступу від норм закону; принцип добровільності; принцип самостійності; принцип виборності керівних і контрольно-ревізійних органів громадських об'єднань; принцип гласності (вільне переміщення соціальної інформації в суспільстві, пов'язаної з діяльністю громадських об'єднань; можливість отримання точної, достовірної та найповнішої інформації про громадське об'єднання і його діяльність; вираз публічної оцінки, своєї думки про роботу громадського об'єднання);

- аналіз характеристики публічної політики, яка є суспільно-політичним феноменом: комунікаційний процес, оскільки публічна політика, на якому б рівні розвитку вона не перебувала в тій чи іншій країні, завжди є інформаційною взаємодією; відкритий характер, що втілюється у доступності державного простору для певних суб'єктних кіл (громадські інституції, громадяни, засоби масової інформації, держава та ін.), і максимально вільний інформаційний кругообіг; забезпечення умов для громадянської участі у політиці, зокрема створення дискусійного простору і скеровування громадських думок; змістовне спрямування на створення і втілення інтересів суспільства задля того, щоб досягти загальних благ;

- обґрунтування тенденцій, продемонстрованих українськими громадськими організаціями у своєму розвитку з 2014 року до сьогодення: зростає кількість громадських організацій, що були зареєстровані; стають численнішими ті громадські організації, які націлені вирішувати проблеми, з котрими стикаються військовослужбовці із зони АТО, внутрішньо переміщені особи та громадяни, постраждалі від бойових дій на Сході держави; фінансова підтримка організацій громадян посилюється, передусім, завдяки коштам, які виділяють міжнародні

благодійні організації-донори; волонтерська діяльність поширюється серед українського населення, яке вважає волонтерську справу навіть більш пріоритетною, ніж членство в громадських об'єднаннях; українці починають більше довіряти волонтерам та громадським організаціям;

набули подальшого розвитку:

– критерії влади, яка готова ефективно співпрацювати з громадськістю, а саме: відкритості (інформація про діяльність органів влади, про процедури ухвалення рішень – відкрита й доступна для громадян; засідання, де ухвалюються рішення, – відкриті та доступні для громадян (за винятком випадків, визначених законом); здійснюється періодична звітність влади перед громадянами); зрозумілості (відкрита інформація, відкриті процедури мають бути зрозумілими та достовірними, таким чином, інформація повинна бути повною і правдивою); можливості впливу (громадяни та їхні організації повинні мати можливість впливати на ту інформацію, яка їм доступна і зрозуміла, вони повинні мати можливість громадської участі);

– особливості впливу громадських об'єднань на публічну політику, а саме: громадським об'єднанням притаманне тривале існування; наявна внутрішня організація (із системою зв'язків, спільністю учасників, координацією діяльності завдяки настановам і розпорядженням тощо); у громадських об'єднань немає цілі завоювати владу, а радше вимагати іншу поведінку від органів влади; прагнення підтримки людей, наприклад, надаючи консультативну допомогу та інше під час виборчої кампанії;

– класифікація рівнів участі громадян у політичному процесі, а саме: реальна участь; імітація участі та відсутність участі. Ці типи природно розбиваються на три моделі. Перші дві з них орієнтовані на «вхід» політичної системи і виконують такі функції, як артикуляція і агрегація інтересів. Третя модель – інструментальна. Інструментальна функція ефективного вирішення соціальних проблем ставиться тут на перше місце. Інструментальна модель має на меті участь ГО на «виході» політичної системи при вирішенні певних соціальних та інших проблем суспільства;

– розуміння актуальних проблем у сфері взаємодії громадських об'єднань та влади, що включає такі прогалини та недоліки: недостатньо імплементовані вимоги законодавчої бази стосовно консультаційної взаємодії із представниками громадськості та громадських рад; переважає вибіркового підхід, формально та епізодично залучаються до спільної роботи громадські організації із локальними виконавчими органами; дискредитовано процедуру задіяння громадської ради як засобу лобювання, щоб просувати вузькогрупові інтереси, проводити фальсифіковані або заангажовані громадські обговорення, експертизи, слухання; ігноруються можливості залучати громадські ради для того, щоб ухвалювати рішення, і консультації із громадськістю до регламенту виконавчих владних структур; не повноцінно висвітлюються результати співпраці з громадськими об'єднаннями на інтернет-ресурсах владних держструктур; низька відповідальність виконавчих структур та їхніх посадовців за те, що перешкоджають громадським організаціям, насамперед, в контексті реальної доступності даних та забезпечення вчасного й повноцінного оприлюднення відомостей та ін.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та рекомендації, розроблені автором і запропоновані у

дисертації, можуть бути використані для удосконалення механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Наукові висновки та теоретичні положення дисертаційного дослідження фактично доведені до рівня конкретних пропозицій і практичних рекомендацій для використання в галузі державного управління. Зокрема, окремі положення дисертаційного дослідження використовувались у практичній діяльності:

- 1) Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності (довідка щодо впровадження від 7 листопада 2019 року);
- 2) Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики України (довідка щодо впровадження від 1 серпня 2019 року);
- 3) Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України з Європейським Союзом (довідка щодо впровадження від 26 вересня 2019 року);
- 4) Вишгородської районної ради Київської області (довідка щодо впровадження від 17 липня 2019 року);
- 5) Вишгородської районної державної адміністрації Київської області (довідка щодо впровадження від 17 липня 2019 року);
- 6) Громадської організації «Ліга Інтернів» (довідка щодо впровадження від 26 вересня 2019 року).

Отримані результати можуть бути використані для подальших науково-дослідних розробок теоретико-методологічних питань, пов'язаних з застосуванням механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Особистий внесок здобувача. Основні теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема ті, що характеризують його наукову новизну і практичне значення результатів, отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на науково-практичних конференціях, конгресах та круглих столах, зокрема: Науково-практичній конференції «Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (м. Київ, 18 квітня 2018 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю, присвяченій 100-річчю державної служби в Україні «Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку» (м. Київ, 25 травня 2018 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції за міжнародною участю, присвячена 100-річчю державної служби в Україні «Публічна служба в модерній державі» (м. Київ, 13 червня 2018 р.), круглому столі «Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (м. Київ, 18 квітня 2018 р.), XXXIV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інновації в науці: сучасні виклики» (м. Вінниця, 07 жовтня 2019 р.), XXXV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Світові тенденції сучасних наукових досліджень» (м. Вінниця, 28 жовтня 2019 р.).

Публікації. Основні наукові положення й результати дисертаційного дослідження висвітлено у 12 наукових працях, у тому числі: 5 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, одна у зарубіжному науковому періодичному виданні за напрямом, з якого підготовлено дисертацію, 6 тезах матеріалів науково-практичних конференцій, конгресів, круглих столів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 230 сторінок, із них 201 сторінка основного тексту, включаючи 13 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел налічує 208 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір, актуальність і стан розробки теми дисертаційного дослідження, подано його загальну характеристику, вказано на зв'язок дисертації з науково-дослідними роботами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, охарактеризовано методологічну базу, наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та опублікування результатів дослідження.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні основи дослідження участі громадських об'єднань у виробленні публічної політики»* – охарактеризовано громадські об'єднання як об'єкт формування публічної політики; досліджено сутність та структуру публічної політики; визначено особливості впливу громадських об'єднань на публічну політику.

З'ясовано, що для здійснення політичної модернізації на основі демократичних цінностей важливим фактором, як показує світова практика, є активна діяльність громадянського суспільства на основі принципів довіри і солідарності. Громадянське суспільство може повноцінно розвиватися і функціонувати тільки в публічному просторі. Саме тому на перший план висуваються питання про характер взаємин держави і громадянського суспільства, які можуть відбуватися в публічній сфері, в рамках котрої і відбувається процес спільного вироблення рішень з найважливіших соціальних проблем, що зачіпають багато аспектів тієї сфери, в якій відбувається діалог.

На основі дослідження характеристик, що мають громадські об'єднання, запропоновано таке визначення громадських об'єднань: громадські об'єднання є добровільними, некомерційними об'єднаннями, до яких належать фізичні та/чи юридичні особи приватного права, що створюються згідно з установленим законодавством порядком на базі єдності цілі, для здійснення та захисту прав і свобод, забезпечення інтересів суспільного, в т. ч. економічного, соціального, культурного, екологічного та іншого характерів.

Виявлено, що громадські об'єднання як суб'єкти вироблення публічної політики виконують різноманітні функції. У межах першої групи можуть виокремитися дві головні функції: опозиційна і творча, які мають тісний взаємозв'язок. Ці функції полягають в уникненні надмірної централізації і збільшенні державної влади, прогресуванні суспільства, що належить до громадського типу. Для того, щоб досягти цілей, громадськими об'єднаннями використовуються різні засоби: підтримка чи незгода з рішеннями держави, висунення програм альтернативного характеру, апелювання до громадян, контролювання та ін., через що управління «згори» доповнює самоврядування громадян «знизу».

Проаналізувавши основні підходи науковців до трактування сутності досліджуваного поняття, запропоновано власне визначення, а саме: публічна

політика у всьому різноманітті свого прояву являє собою широке коло процесів і явищ; по-перше, вона являє собою особливу якість державного управління, яка все більше орієнтується на засади постбюрократизму, тобто ґрунтується на відмові від традиційного ієрархічного ладу на користь побудови горизонтальної моделі партнерських відносин, кооперування, до розвитку нового державного менеджменту, що виключає жорсткі вертикальні форми «панування – підпорядкування» (на це були націлені всі адміністративні реформи, що проводилися в сучасному світі наприкінці ХХ століття); по-друге, активна громадянська участь і відповідні процедури в ухваленні владних рішень; по-третє, розробку з громадською участю різного роду програм для вирішення проблем, які виникають у суспільстві, а так само соціальні технології їх реалізації; по-четверте, вона охоплює процес двосторонньої комунікації різноманітних громадських груп, вибудовуючись здебільшого симетрично, в діалоговому режимі.

З'ясовано, що на основі концепцій публічної сфери можна виокремити ряд таких характеристик публічної політики, яка є суспільно-політичним феноменом: комунікаційний процес, оскільки публічна політика, на якому б рівні розвитку вона не перебувала в тій чи іншій країні, завжди є інформаційною взаємодією; відкритий характер, що втілюється у доступності державного простору для певних суб'єктних кіл (громадські інституції, громадяни, засоби масової інформації, держава та ін.), і максимально вільний інформаційний кругообіг; забезпечення умов для громадянської участі у політиці, зокрема створення дискусійного простору і скеровування громадських думок; змістовне спрямування на створення і втілення інтересів суспільства задля того, щоб досягти загальних благ.

Виявлено, що функціонування політичних партій відбувається у межах певної сформованої суспільством атмосфери. Цій атмосфері притаманно стимулювати або гальмувати еволюцію партійних організацій. Визначальним чином впливає на коло цих процесів політичний режим, а саме його тип. Так, тоталітарні режими дозволяють функціонування політичних партій виключно під державним наглядом, або це можуть бути підпільні групи. Якщо режим лібералізується, виникає середовище, сприятливе для того, щоб утворилися незалежні від держапарату політичні партії. За демократичного режиму існує характерно широкий спектр політичних партійних організацій, незалежних від держави у своїй діяльності. Що численнішими будуть такі об'єднання, то сильнішою буде демократизація суспільства, його динамічність.

Доведено, що громадським об'єднанням належить важлива роль у справі забезпечення стабільної демократичної еволюції соціуму. Громадським об'єднанням упродовж минулих п'яти років вдалося отримати нові права та форми для того, щоб просувати інтереси у межах державного управління, хоча ще є, що вдосконалювати. До основних форм залучення громадського об'єднання до втілення політичних інтересів можна зарахувати законодавчу ініціативу; консультаційну та експертну допомогу; інформаційну підтримку власних дій та дій владних структур; соціальну підтримку та контроль. У громадських об'єднань є кілька способів, як впливати на політичне життя, а саме: прямою формою впливу є відстоювання інтересів людей та вплив на дії електорату; опосередкований вплив відбувається, коли на основі громадських об'єднань утворюється політична партія або відбувається їхнє групування в опозиційну структуру для того, щоб захищати інтереси населення. Крім

того, говорять і про існування прихованого впливу, чітко вираженого в діяльності, яку провадять таємні об'єднання.

У другому розділі – *«Структурно-функціональний аналіз реалізації механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики»* – досліджено сучасні механізми участі громадських об'єднань у процесі вироблення публічної політики; проаналізовано поточний стан реалізації механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та виокремлено проблеми у даній сфері.

У ході дослідження з'ясовано, що в умовах демократичних перетворень сучасного українського суспільства в останні десятиліття вироблено певний механізм взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства. Зміст даного механізму розкривається поняттям «соціальне партнерство», сутність якого полягає в налагодженні конструктивного діалогу між державними структурами, комерційними підприємствами, некомерційними організаціями та суспільством.

З огляду на це, запровадження у громаді механізмів участі сприятиме самоорганізації громади задля впорядкування свого життя і діяльності, їх динаміки, згуртування у прагненні вирішувати проблемні питання, що є спільними. Як результат, шляхом створення спільної позиції громадян із важливих питань посилюватиметься вплив громади на місцеву раду. При цьому чітка і прозора процедура реалізації прав громадян на участь в управлінні громадою дає змогу впорядкувати стосунки між владою і громадами та є найбільш ефективним засобом відсіювання порожніх або авантюрних «ініціатив». Для втілення пропозиції чи ініціативи має бути притаманна предметність та корисність для громади. В решті випадків виконання всіх вимог правильно напрацьованої технології, в першу чергу, отримання підтримки співгромадянами, буде неможливим. І найголовнішим є досягнення ефекту, який полягає у тому, що індивіди як окремі представники населення стають причетними до громадської справи, це варто розуміти як прямий результат впровадження і застосування технологій залучання населення до управлінського процесу щодо громади.

З'ясовано, що неурядовим організаціям відводиться місце складника будь-якого суспільства, що діє в той час, коли панує демократичний режим. Це важливий чинник соціальної та політичної сфери. Зважаючи на особливості усіх окремих суспільств, різняться тільки число цих об'єднань та повнота діяльності, яка ними виконується. У державах, де вони довго мали всі передумови для того, щоб забезпечити існування, зокрема у межах США, Канади, європейських країн, неурядовими організаціями займається своє місце, що охоплює усі сфери життя суспільства, і всюди ними вносяться свої вагомі внески у загальний добробут і стабільність. Щодо нашої держави, то тут їх потенціал ще не було розкрито достатньо. Тому питання співдії суспільства, що має громадянський тип, з неурядовими громадськими організаціями, в тому числі з держустановами, все більше набуває значення загальнодержавної проблеми. Усе це, без сумніву, робить обрану тему надзвичайно актуальною.

Виявлено, що головними тенденціями, продемонстрованими українськими громадськими організаціями у своєму розвитку з 2014 року до сучасної доби, можемо вважати такі: зростає кількість громадських організацій, що були зареєстровані; стають численнішими ті громадські організації, які націлені вирішувати проблеми, з

якими стикаються військовослужбовці із зони АТО, внутрішньо переміщені особи та громадяни, постраждалі від бойових дій на Сході держави; фінансова підтримка організацій громадян посилюється, передусім, завдяки коштам, які виділяють міжнародні благодійні організації-донори; волонтерська діяльність поширюється серед українського населення, яке вважає волонтерську справу навіть більш пріоритетною, ніж членство в громадських об'єднаннях; українці починають більше довіряти волонтерам та громадським організаціям.

У третьому розділі – «Розвиток механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні» – запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні; розглянуто поняття громадських слухань як ефективний інструмент участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Доведено, що за умов, які передбачають у нашій державі розвиток процесів демократичного характеру та адаптацію української законодавчої системи до норм Євросоюзу з боку державних владних органів, приділяється значна увага вдосконаленню або ухваленню нових нормативів, які врегульовують різні види громадської діяльності українських утворень, серед яких провідне місце займається громадськими об'єднаннями. Юристи-науковці та розробники законодавчих проектів найчастіше акцентують на потребі створити сприятливе середовище для того, щоб здійснювати ефективний громадський контроль за роботою, що провадить публічна адміністрація.

Проаналізувавши нормативно-правове законодавство (щодо регламентів, положень, статутів тощо), окреслено сім проблем стосовно того, наскільки якісно нормативно регулюються основні механізми залучення людей до місцевого управління: 1) місцеві ради переважно обмежують громаду в доступі до відомостей щодо рішень, які ухвалюють під час сесій, засідань виконкому або роботи постійних депутатських комісій; 2) у межах громад люди нерідко не мають можливості потрапити на засідання місцевої ради (це може бути сесія, засідання виконкому чи постійна депутатська комісія); 3) у більшій частині населених пунктів не користуються кращими практиками демократичної управлінської моделі, як, наприклад: онлайн-трансляція засідання, висвітлення того, як депутати працюють, голосують тощо; 4) декларативний характер нормативів щодо способів безпосередньо залучати людей до місцевого управління, без окреслення якоїсь детальної та зрозумілої процедури; 5) у тих громадах, де визначено більш детальні процедури застосування механізмів місцевої демократії, вони виписані не в інтересах громади; 6) встановлення у великій кількості громад значних кількісних бар'єрів для того, щоб функціонувала місцева демократія; 7) більшість населених пунктів не мають визначених правових наслідків та детального механізму, відповідно до якого розглядалися б ініціативи громадян.

В той же час громадськими експертами проекту USAID «Громадяни в дії» з ціллю ширше залучати громаду до управлінських дій щодо свого міста висунуто думку про необхідність: приведення у відповідність до чинної законодавчої бази регламенту місцевих рад, положень стосовно постійних депутатських комісій, регламенту виконкому; ухвалення територіальній громаді статуту та низки пунктів

щодо: місцевих ініціатив, громадських слухань, громадської експертизи, звітності міських голів та депутатського складу в міськрадах, загальних громадських зборів за місцем проживання, електронних петицій, консультацій з представниками громадськості, громадських бюджетів участі, помічників депутата міської ради.

Виявлено ряд актуалізованих сучасністю пріоритетних напрямів, в яких має розвиватися нормативно-правове та організаційне забезпечення участі громадянського суспільства у формуванні публічної політики нинішньої України і які потребують сприяння з боку держави.

1. За умов, коли суспільно-політична ситуація швидко змінюється і, відповідно, оновлюються положення Стратегії, визначені нею стратегічні пріоритети та завдання, Координаційна рада має бути зобов'язаною сприяти громадянському суспільству в розвитку, як консультативно-дорадча структура при Президентові має проводити своєчасне оприлюднення інформації щодо того, яку діяльність провадить та які ухвалює рішення, в тому числі відповідно до результатів обговорення законопроектів, що пропонують Президенту винести на розгляд Парламенту і які націлені на те, що держава сприятиме громадянському суспільству України в його розбудові.

2. Необхідна ратифікація Конвенції по сприянню міжнаціональній довготривалій волонтерській службі молодих людей, яку має виконати український Парламент відповідно до подання суб'єкта законодавчих ініціатив. Роль такого суб'єкта може належати Президенту України. Якщо Україна приєднається до Конвенції, вітчизняний волонтерський рух зможе повномасштабно інтегруватися до європейського волонтерського простору.

3. Актуалізується ідея стосовно того, щоб Міністерство інформаційної політики України спільно з установами, які здійснюють підготовку фахівців у сфері публічного управління та адміністрування організували інформаційно-просвітницькі заходи та лекційні курси, спрямовані на те, щоб державні службовці, посадові особи у місцевому самоврядуванні підвищили свою кваліфікацію щодо пов'язаних із громадянським суспільством питань, стосовно того, як реалізується державна політика підтримки його розбудови в нашій країні.

4. Щоб громадянське суспільство мало інституційний розвиток у сприятливих умовах (п. 4.1. Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки), український Мінфін має здійснити: розробку із залученням фахівців від громадськості типового положення про те, як виконавчі органи розподілятимуть бюджетні кошти для конкурсного виділення грошей на програми, проекти, заходи ОГС; визначення єдиних критеріїв, відповідно до яких надаватиметься державна фінансова підтримка для реальних ОГС; запровадження обов'язкової звітності організацій громадянського суспільства, які є отримувачами державних коштів; розробку публічної доступності таких звітних даних.

5. Міністерство юстиції і Міністерство фінансів за участю організацій громадянського суспільства мають підготувати необхідні нормативні документи, щоб створити Національний фонд розвитку громадянського суспільства як некомерційну самоврядну організацію, якою на основі паритету керуватиме держава та представники ОГС, – інституціональний механізм втілення Стратегічного плану. Для цього потрібні підготовка та подання до Кабінету Міністрів України пропозицій про зміни, які необхідно здійснити у вітчизняних Бюджетному та Податковому кодексах

з ціллю частково фінансувати цей Фонд (надати йому щорічні субсидії) із Держбюджету.

6. Беручи до уваги те, що зменшується державна суб'єктність стосовно платного соціального обслуговування (скорочується перелік послуг), обмежується таке обслуговування тільки для осіб, які зіткнулися зі складними життєвими обставинами і не можуть самотужки з них вийти (постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 596), Кабінет Міністрів України, Міністерство соціалітики України мають частково делегувати ОГС державні повноваження у цій галузі, а саме здійснити: розробку та затвердження окремим актом Кабміну переліку послуг соціального плану, які оплачуватимуться згідно з нормативними засадами їх отримувачами (за допомогою ваучерів, інших казначейських зобов'язань), із виключенням вартості соціальних послуг, що фінансують згідно з нормативними засадами, з оподаткованих доходів фізичних осіб.

7. З метою створити сприятливі умови для залучення ОГС до процедур державної закупівлі Міністерство економічного розвитку та торгівлі України має розробити для Кабміну рекомендації щодо внесення до нормативної документації змін, спрямованих на те, щоб ОГС було легше надавати фінансові гарантії та виконувати інші обов'язкові вимоги для залучення до тендерів і виконання будь-якого контракту; дія законодавчої бази стосовно банкрутства розповсюджувалася на громадські об'єднання, що займаються підприємницькою (господарською) діяльністю.

8. В обставинах, коли Російська Федерація веде проти нашої країни гібридну війну, забезпечувати гідне життя та розвиток вразливих верств населення (передусім, це внутрішньо переміщені особи), надати для Верховної Ради України рекомендації щодо пришвидшення розгляду проектів законів «Про внесення змін до деяких законів України щодо статусу волонтерів» (реєстр. № 4192) та «Про внесення змін до деяких законів України (щодо виборчих прав внутрішньо переміщених осіб та інших мобільних всередині країни громадян)» (реєстр. № 6240).

9. З метою посилення інформаційного контенту стосовно того, як зарубіжні уряди та неурядові організації надають грантову та консультативну допомогу, щоб українські громадські об'єднання виконували програми, реалізували проекти, спрямовані на те, щоб у нашій країні розбудовувалося громадянське суспільство у межах втілення пріоритетних задач стратегічного характеру в цій сфері, які визначила Національна стратегія по сприянню поступу громадянського суспільства в Україні на період з 2016 по 2020 рік, Міністерство закордонних справ України має подавати відомості із відповідним спрямуванням у рамках тематичної рубрики «Новини закордонних дипломатичних установ України» на офіційному веб-ресурсі МЗС України із залученням до цієї справи культурно-інформаційних центрів, які є при кожному дипломатичному представництві України.

Отже, з'являється потреба удосконалити українську законодавчу базу стосовно громадських об'єднань через реформування адміністративного сегмента та реформи у виконавчих структурах. Запропоновано механізм вдосконалення взаємодії влади та громадських об'єднань у формуванні публічної політики (рис. 1), результатом якого є залучення громадськості до процесу формування ефективної та взаємоузгодженої, результативної публічної політики шляхом використання такого інструмента взаємодії влади та громади, як громадські слухання.

Рис. 1. Механізм вдосконалення взаємодії влади та громадських об'єднань у формуванні публічної політики

Таким чином, підсумовуючи все вищесказане, можемо зробити висновок, що налагодження ефективної взаємодії органів публічної влади та організацій громадянського суспільства, створення системи дієвого громадського контролю сприятиме відновленню довіри до владних інститутів, підвищенню результативності та ефективності державних програм та проектів. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» містить опис великої кількості інструментів, призначених для посилення ролі пересічних громадян у місцевому самоврядуванні. Інтерактивні інформаційно-комунікаційні системи дозволяють перейти від декларацій до практики. Тому подальші дослідження в цьому напрямку полягають у розробці концепцій нових інформаційних систем і їх детальнішому опрацюванні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні особливостей застосування механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності у даній сфері.

1. Охарактеризовано громадські об'єднання як об'єкт формування публічної політики. На базі дослідження характеристик, що мають громадські об'єднання, запропоновано визначення громадських об'єднань: громадські об'єднання є добровільними, некомерційними об'єднаннями, до яких належать фізичні та/чи юридичні особи приватного права, що створюється згідно з установленим законодавством порядком на базі єдності цілі, для здійснення та захисту прав і свобод, забезпечення інтересів суспільного, в т. ч. економічного, соціального, культурного, екологічного та іншого характерів. При цьому ознаками громадських об'єднань є: інституційний базис громадянського суспільства; форма реалізації громадянської активності; добровільне об'єднання; самоврядне формування; носить некомерційний характер; створене за ініціативою громадян або їх об'єднань; сформовані на основі спільності інтересів для досягнення суспільно корисних цілей (переважно духовно-культурного та (або) політичного характеру) і здійснення спільної діяльності відповідно до обраної програми, передбаченої його статутом.

2. Досліджено сутність та структуру публічної політики. Проаналізувавши основні підходи науковців до трактування сутності досліджуваного поняття, запропоновано власне визначення, а саме: публічна політика у всьому різноманітті свого прояву являє собою широке коло процесів і явищ; по-перше, вона являє собою особливу якість державного управління, яка все більше орієнтується на засади постбюрократизму, тобто ґрунтується на відмові від традиційного ієрархічного ладу на користь побудови горизонтальної моделі партнерських відносин, кооперування, до розвитку нового державного менеджменту, що виключає жорсткі вертикальні форми «панування – підпорядкування» (на це були націлені всі адміністративні реформи, що проводилися в сучасному світі наприкінці ХХ століття); по-друге, активна громадянська участь і відповідні процедури в ухваленні владних рішень; по-третє, розробку з громадською участю різного роду програм для вирішення проблем, які виникають у суспільстві, а так само соціальні технології їх реалізації; по-четверте, вона охоплює процес двосторонньої комунікації різноманітних громадських груп, вибудовуючись здебільшого симетрично, в діалоговому режимі. Виокремлено ряд

характеристик публічної політики, яка є суспільно-політичним феноменом: комунікаційний процес, оскільки публічна політика, на якому б рівні розвитку вона не перебувала в тій чи іншій країні, завжди є інформаційною взаємодією; відкритий характер, що втілюється у доступності державного простору для певних суб'єктних кіл (громадські інституції, громадяни, засоби масової інформації, держава та ін.), і максимально вільний інформаційний кругообіг; забезпечення умов для громадянської участі у політиці, зокрема створення дискусійного простору і скеровування громадських думок; змістовне спрямування на створення і втілення інтересів суспільства задля того, щоб досягти загальних благ.

3. Визначено особливості впливу громадських об'єднань на публічну політику, а саме: громадським об'єднанням притаманне тривале існування; наявна внутрішня організація (із системою зв'язків, спільністю учасників, координацією діяльності завдяки настановам і розпорядженням тощо); у громадських об'єднань немає цілі завоювати владу, а радше вимагати іншу поведінку від органів влади; прагнення підтримки людей, наприклад, надаючи консультативну допомогу та інше під час виборчої кампанії. Створення громадських об'єднань може передбачати найрізноманітніші цілі, їхнє функціонування відбувається фактично в кожній сфері життєдіяльності суспільства, вони користуються цивілізованими методами, щоб відстоювати свої інтереси, взаємодіючи з державним апаратом.

4. Досліджено сучасні механізми участі громадських об'єднань у процесі вироблення публічної політики та з'ясовано, що механізми участі (згідно з вузьким розумінням) – це тільки ті технології активності громадян, що передбачають реакцію влади згідно з певним визначеним способом. Основними з них є: інституційний, інформаційний, структурної взаємодії, публічного висловлення суспільної думки, правовий, організаційний. При цьому сьогодні необхідні механізми, які повинні забезпечувати право громадян на донесення власних поглядів та враховувати плюральні інтереси під час ухвалення рішень поруч із громадянами, що представляють політичні партії, ЗМІ і латентні лобістські структури.

5. Проаналізовано поточний стан реалізації механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та виокремлено проблеми у даній сфері, також виявлено, що зараз у нашій державі взаємодія об'єднань громадян та державних владних органів є безсистемною. Фактично відсутніми є програми довгострокової співпраці, а технологія надавання коштів місцевого бюджету для підтримки важливих для суспільства проектів громадських об'єднань є недосконалою. Це зумовлює гостру потребу впровадити нові механізми співпраці, в першу чергу, в галузях щодо фінансування проектів соціального характеру та долучення громадян до їх створення і втілення. Поглиблення ефективності взаємовідносин між місцевими органами виконавчої влади та громадськими об'єднаннями потрібно очікувати за умови вирішення таких актуальних проблем: недостатньо імплементовані вимоги законодавчої бази стосовно консультативної взаємодії із представниками громадськості та громадських рад; переважає вибіркового підхід, формально та епізодично залучаються до спільної роботи громадські організації із локальними виконавчими органами; дискредитовано процедуру задіяння громадської ради як засобу лобіювання, щоб просувати вузькогрупові інтереси, проводити фальсифіковані або заангажовані громадські обговорення,

експертизи, слухання; ігноруються можливості залучати громадські ради до того, щоб ухвалювати рішення, і консультації із громадськістю до регламенту виконавчих владних структур; неповноцінно висвітлюються результати співпраці з громадськими об'єднаннями на інтернет-ресурсах владних держструктур; низька відповідальність виконавчих структур та їхніх посадовців за те, що перешкоджають громадським організаціям, насамперед, в контексті реальної доступності даних та забезпечення вчасного й повноцінного оприлюднення відомостей; недостатня ресурсна підтримка – фінансова, матеріальна, кадрова, націлена на структурні підрозділи місцевих виконавчих владних структур, які опікуються взаємодією з громадськістю; недостатню кваліфікацію мають як посадові особи у цих підрозділах, так і громадські об'єднання стосовно задіяння інструментарію залучення громадськості у тому, як формується та реалізується державна політика; недостатня компетентність, інституційна спроможність, відповідальність, притаманна як громадським об'єднанням, так і місцевим виконавчим органам, а також у цілому – правова, політична, громадянська культура людей; не дотримуються вимоги законодавчої бази стосовно того, що надані громадськістю відповідно до результатів консультації конструктивні пропозиції мають бути враховані.

б. Запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні. Необхідна ратифікація Конвенції по сприянню міжнаціональній довготривалій волонтерській службі молодих людей, яку має виконати український Парламент відповідно до подання суб'єкта законодавчих ініціатив. Роль такого суб'єкта може належати Президенту України. Якщо Україна приєднається до Конвенції, вітчизняний волонтерський рух зможе повномасштабно інтегруватися до європейського волонтерського простору. Щоб громадянське суспільство мало інституційний розвиток у сприятливих умовах, Міністерство фінансів має здійснити: розробку із залученням фахівців від громадськості типового положення про те, як виконавчі органи розподілятимуть бюджетні кошти для конкурсного виділення грошей на програми, проекти, заходи організацій громадянського суспільства; визначення єдиних критеріїв, відповідно до яких надаватиметься державна фінансова підтримка для реальних організацій громадянського суспільства; запровадження обов'язкової звітності організацій громадянського суспільства, які є отримувачами державних коштів; розробку публічної доступності таких звітних даних. Міністерство юстиції і Міністерство фінансів за участю організацій громадянського суспільства мають підготувати необхідні нормативні документи, щоб створити Національний фонд розвитку громадянського суспільства як некомерційну самоврядну організацію, якою на основі паритету керуватиме держава та представники організацій громадянського суспільства, – інституціональний механізм втілення Стратегічного плану. Здійснити розробку та затвердження окремим актом Кабміну переліку послуг соціального плану, які оплачуватимуться згідно з нормативними засадами їх отримувачами (за допомогою ваучерів, інших казначейських зобов'язань), із виключенням вартості соціальних послуг, що фінансують згідно з нормативними засадами, з оподаткованих доходів фізичних осіб. Розробити для Кабміну рекомендації щодо внесення до нормативної документації змін, спрямованих на те, щоб організаціям громадянського суспільства було легше надавати фінансові гарантії та виконувати інші обов'язкові

вимоги для залучення до тендерів і виконання будь-якого контракту; дія законодавчої бази стосовно банкрутства розповсюджувалася на громадські об'єднання, що займаються підприємницькою (господарською) діяльністю.

7. Розглянуто поняття громадських слухань як ефективний інструмент участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та запропоновано механізм вдосконалення взаємодії влади та громадських об'єднань у формуванні публічної політики, результатом якого є залучення громадськості до процесу формування ефективної та взаємоузгодженої, результативної публічної політики шляхом використання такого інструмента взаємодії влади та громади, як громадські слухання. Крім того, запропоновано запровадити електронні громадські слухання як додаткову інноваційну форму використання громадських слухань для того, щоб підвищити ефективність та результативність взаємодії між суб'єктами державної політики й третім сектором та оптимізувати алгоритм формування та реалізації публічної політики засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

За результатами дисертаційної роботи розроблено науково-практичні рекомендації для органів державної влади щодо удосконалення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні, серед яких:

- Верховній Раді України – ратифікувати Конвенцію по сприянню міжнародній довготривалій волонтерській службі молодих людей, що дозволить повномасштабно інтегруватися до європейського волонтерського простору;

- Міністерству фінансів України – здійснити розробку типового положення про розподіл бюджетних коштів для конкурсного виділення грошей на програми, проекти, заходи організацій громадянського суспільства; визначити єдині критерії, відповідно до яких надаватиметься державна фінансова підтримка для реальних організацій громадянського суспільства; запровадити обов'язкову звітність організацій громадянського суспільства, які є отримувачами державних коштів;

- Міністерству юстиції України і Міністерству фінансів України підготувати необхідні нормативні документи для створення Національного фонду розвитку громадянського суспільства як некомерційної самоврядної організації, якою на основі паритету керуватиме держава та представники організацій громадянського суспільства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, що відображають основні наукові результати дисертації

1. Русинюк М. М. Проблеми та недоліки децентралізації публічного управління та адміністрування. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського: серія «Державне управління»*. Том 29 (68), №1. 2018. С.135-138.

2. Русинюк М. М. Лобіювання як форма політичного діалогу в українському суспільстві. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Вип. 6. 2018. С. 85-90.

3. Русинюк М. М. Публічні консультації: актуальні проблеми та перспективи правового регулювання. *Право та державне управління: збірник наукових праць*. № 3 (32). 2018. С. 123-127.

4. Русинюк М. М. «Концепція відкритого Уряду» як важлива умова формування публічної політики в Україні. *Науково-практичний журнал «Економіка та Держава»: серія «Державне управління»*. № 5. 2018. С. 60-63.

5. Русинюк М. М. Механізми взаємодії публічної влади та громадського суспільства у процесі реалізації публічної політики України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського: серія «Державне управління»*. Том 30 (69). №4. 2019. С. 111–116.

Статті в зарубіжних виданнях

6. Rusyniuk M. M. Public examination as a mechanism to influence control over executive authorities activities. *Stredoevropsky vestnik pro vedu a vyzkum*. NR 4 (48). 2018. P. 48-53.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

7. Русинюк М. М. Участь громадських об'єднань у процесі децентралізації. *Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах*: матеріали наук.-практ. конф. / за заг. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. К: ІПК ДСЗУ, 2018. С. 316-318.

8. Русинюк М. М. Участь громадськості у формуванні публічної політики: проблеми та перспективи в Україні. *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку*: матеріали щоріч.: у 5 т. // за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. Т. 1. 176 с. С. 89-91.

9. Русинюк М. М. Нормативно-правове забезпечення участі громадськості у процесі формування публічної політики в Україні. *Публічна служба в модерній державі*: матеріали наук.-практ. конф. // за заг. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. К: ІПК ДСЗУ, 2018. 270 с. С.191-194.

10. Русинюк М. М. Концептуальні підходи до співвідношення понять «публічна політика» та «державна політика» в умовах децентралізації. *Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах*: матеріали круглого столу/ за заг. ред. Р. В. Войтович, П. В. Ворони. К: ІПК ДСЗУ, 2018. 242 с. С. 218-221.

11. Русинюк М. М. Громадські слухання як інструмент участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні. *Інновації в науці: сучасні виклики*: матеріали XXXIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2019. Ч. 4, 84 с. С. 29-36.

12. Русинюк М. М. Громадські об'єднання як об'єкт формування публічної політики. *Світові тенденції сучасних наукових досліджень*: матеріали XXXIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 2019. Ч. 4, 84 с. С. 29-36.

АНОТАЦІЯ

Русинюк М. М. Механізми участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні. Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2020.

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні особливостей застосування механізмів участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності у даній сфері. Запропоновано механізм вдосконалення взаємодії влади та громадських об'єднань у

формуванні публічної політики, результатом якого є залучення громадськості до процесу формування ефективної та взаємоузгодженої, результативної публічної політики шляхом використання такого інструмента взаємодії влади та громади, як громадські слухання.

Удосконалено класифікацію рівнів участі громадян в політичному процесі, а саме: реальна участь; імітації участі та відсутність участі. Ці типи природно розбиваються на три моделі. Перші дві з них орієнтовані на «вхід» політичної системи і виконують такі функції, як артикуляція і агрегація інтересів. Третя модель – інструментальна. Інструментальна функція ефективного вирішення соціальних проблем ставиться тут на перше місце. Інструментальна модель має на меті участь ГО на «виході» політичної системи при вирішенні певних соціальних та інших проблем суспільства. З огляду на це, запропоновано шляхи удосконалення нормативно-правового забезпечення участі громадських об'єднань у формуванні публічної політики в Україні.

Ключові слова: державне управління, публічне управління, держава, влада, публічна політика, громадські об'єднання, громадськість, громадянське суспільство, третій сектор.

ANNOTATION

Rusyniuk M. Mechanisms of public association involvement in public policy-making in Ukraine. Manuscript.

Thesis for a Candidate of Science Degree in Public Administration, specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. – Institute of Training of the State Employment Service of Ukraine, Kyiv, 2020.

The dissertation deals with a topical scientific problem, which consists in the theoretical and methodological substantiation of the peculiarities of application of mechanisms of participation of public associations in the formation of public policy in Ukraine and the development of practical recommendations for improving their activities in this field.

A mechanism for improving the interaction of government and public associations in public policy making is proposed, which results in involving the public in the process of forming an effective and coherent, effective public policy through the use of a tool of interaction between government and the community, such as public hearings.

It is recommended to introduce electronic public hearings as an additional innovative form of using public hearings in order to increase the efficiency and effectiveness of interaction between public policy entities and the third sector and to optimize the algorithm of public policy formation and implementation by modern information and communication technologies.

The approach to identification of the category of public associations, which are voluntary, non-profit associations, belonging to individuals and / or legal entities of private law, created in accordance with the procedure established on the basis of the unity of purpose, in order to exercise and protect the rights and freedoms, has been improved, securing the interests of the public, including economic, social, cultural, environmental and other nature, as well as the definition of the concept of the mechanism of public

participation, which is a constant process of interaction and relationships between citizens and authorities to decide or make the necessary management decisions.

The classification of levels of citizen participation in the political process has been improved, namely: real participation; imitation of participation and lack of participation. These types naturally fall into three models. The first two of them are oriented at the "input" of the political system and perform such functions as articulation and aggregation of interests. The third model (instrumental). The instrumental function of effective solution of social problems is put here in the first place. The instrumental model implies the involvement of NGOs in the "exit" of the political system in solving certain social and other problems of society. Therefore, the ways of improving the legal and regulatory support for the participation of public associations in shaping public policy in Ukraine are proposed.

Keywords: public administration, public administration, state, government, public policy, public associations, public, civil society, third sector.

SOMMARIO

Rusyniuk M. Meccanismi di coinvolgimento delle associazioni pubbliche nell'elaborazione delle politiche pubbliche in Ucraina. Manoscritto.

Tesi di laurea in Scienze della pubblica amministrazione, specialità 25.00.02 – meccanismi di pubblica amministrazione. – Institute of Training of the State Employment Service of Ukraine, Kiev, 2020.

La tesi affronta un problema scientifico di attualità, che consiste nella dimostrazione teorica e metodologica delle peculiarità dell'applicazione dei meccanismi di partecipazione delle associazioni pubbliche alla formazione delle politiche pubbliche in Ucraina e allo sviluppo di raccomandazioni pratiche per migliorare le loro attività in questo campo.

Viene proposto un meccanismo per migliorare l'interazione del governo e delle associazioni pubbliche nell'elaborazione delle politiche pubbliche, che si traduce nel coinvolgimento del pubblico nel processo di formazione di una politica pubblica efficace e coerente, efficace attraverso l'uso di uno strumento di interazione tra governo e comunità, come le audizioni pubbliche.

La classificazione dei livelli di partecipazione dei cittadini al processo politico è stata migliorata, vale a dire: partecipazione reale; imitazione della partecipazione e mancanza di partecipazione. Questi tipi rientrano naturalmente in tre modelli. I primi due sono orientati all'"input" del sistema politico e svolgono funzioni quali articolazione e aggregazione di interessi. Il terzo modello (strumentale). La funzione strumentale di un'efficace soluzione dei problemi sociali è messa qui in primo luogo. Il modello strumentale implica il coinvolgimento delle ONG nell'"uscita" del sistema politico nel risolvere alcuni problemi sociali e di altro genere della società, pertanto vengono proposti i modi per migliorare il sostegno legale e regolamentare alla partecipazione delle associazioni pubbliche alla definizione delle politiche pubbliche in Ucraina.

Parole chiave: pubblica amministrazione, pubblica amministrazione, stato, governo, politica pubblica, associazioni pubbliche, pubblico, società civile, terzo settore.

Підписано до друку 01.06.2020
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004
Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85